

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Individ och samhälle

Examensarbete
10 poäng

”Att inte knäcka dem på vägen” -
Lärares uppfattningar om betyg i de tidigare skolåren

”How not to break them on their way”-
Teacher’s Apprehensions about Grades in Elementary school

Camilla Adler
Jonna Paulsson

Lärarexamen 140 poäng
Samhällsorienterade ämnen och barns lärande
Höstterminen 2005

Examinator: Sven Persson

Handledare: Lena Rubinstein-
Reich

ABSTRACT

Camilla Adler
Jonna Paulsson

”Att inte knäcka dem på vägen”- Lärares uppfattningar om betyg i de tidiga skolåren.

November 2005

För att få reda på om svenska lärare upplever att det finns ett behov av betyg i de tidiga skolåren (F- år 5) undersöker vi bland annat i detta arbete hur en amerikansk privat skola arbetar med (ovanstående)just betyg och bedömning. Där samlar vi på oss fakta och material som vi sedan tar med hem, sammanställer och delar med oss till den andra urvalsgruppen, våra svenska lärare. Rent kortfattat består därför detta arbete av två undersökningar båda med kvalitativa intervjuer/samtal som tillsammans sedan ger oss ett eller flera svar på våra frågeställningar.

Vi ger en kortfattad betygs och bedömningshistorik samt vilka politiska ambitioner som eventuellt väntar vid maktskifte 2006, därefter går vi även in på våra svenska styrdokument. De teoretiker som refereras till i arbetet är Pierre Bourdieu, Lev Vygotskij och Jerome Bruner. Bourdieu behandlar habitusbegreppet och gemensamt för de andra två är att de på olika sätt stöttar individen, i vårt fall eleven.

Vårt sammantagna intryck av det vi undersökt är att svenska lärare inte efterfrågar betyg i de tidigare skolåren då de uttryckte rädslor för att lusten och glädjen skulle försvinna. Samtidigt anser de att betygen kommer försent idag. Vidare anser de att de redan arbetar med bedömningsdokument av olika slag men att den framåtsyftande individuella utvecklingsplanen numera ska fungera som en röd tråd för elevers skolgång. Därmed ska den uppfylla deras krav på bedömning. Däremot önskar svenska lärare att kraven på uppförande och ansträngning skulle införas och sättas på pränt.

Lärarna på Our Lady of Perpetual Help upplever sitt betyg- och bedömningssystem som så rättvist det kan bli. Dock ville majoriteten av dem lägga till en kolumn för personliga kommentarer då de anser att det saknas på Report Cards. Tidsåtgången bakom dessa Report

Cards varierade från lärare till lärare. Elevernas reaktioner på betyg var av olika karaktär men deras vana av att bli kontinuerligt bedömda framkom tydligt.

Nyckelord

Amerikanskt betygssystem, bedömning, behov, betyg, lärare, tidigare skolår,

FÖRORD

Trots att Jonna bara är två år yngre än Camilla har vi båda upplevt två helt olika betygssystem. När Camilla 1992 fick sitt allra första betyg i åttonde klass var det av den så kallade relativa betygsskalan. Hon kan komma ihåg från sina skolår att det största bekymret i hennes studiemotiverade klass var vilka som skulle mottaga de få femmor som läraren fick lov att dela ut. Betygen i grundskolan sågs som en motivation, en slags stege där hon hela tiden gick uppåt. Men samtidigt erkänner hon att det också skapade en del stress genom åren.

Jonna däremot, har upplevt båda betygssystemen och var med i övergången till det som existerar än idag, det mål- och kunskapsrelaterade. Hon kommer ihåg att alla klasskompisar hade fullt upp med att överföra det nya betyget mot det gamla så att de på det viset skulle förstå vad de hade fått i betyg, till exempel att en femma motsvarade ett MVG och så vidare. Denna förvirring är stor än idag då olika generationer försöker prata och reda ut begrepp eller vilket kunskapsnitt de hade när de gick i skolan. Däremot har betygen varken motiverat eller stressat henne.

Vi som skriver detta examensarbete är kurskamrater på lärarutbildningen och inom kort är vi färdiga för- och grundskollärare. Vi har båda inriktning på de tidiga skolåren och därför har detta intresse för hur betyg och bedömning fungerar eller kommer att fungera i våra framtida yrkesverksamma år väckts.

Sånt är livet

*”Vem som helst som överlevt sin barndom
har tillräcklig kunskap om livet för att klara
sig i alla sina dagar.”*

(Flannery O’Connor)

Vi riktar vårt tack till...

- Our Lady Of Perpetual Help School in Glenview, Illinois, USA
- Familjen Mack för kost och logi i USA
- den övriga examensgruppen för synpunkter och kommentarer
- vår handledare Lena Rubinstein- Reich för allt stöd och hjälp
- Våra familjer för allt stöd
- Varandra!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	4
VI RIKTAR VÅRT TACK TILL...	5
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	6
1. INLEDNING	8
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	9
1.3 HYPOTES	9
1.4 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	9
2. KUNSKAPSBAKGRUND	11
2.1 DAGENS BETYGSSYSTEM	11
2.2 STYRDOKUMENT	11
2.2.1 Läroplaner	12
2.3 HISTORISK BAKGRUND	13
2.4 BETYG UTIFRÅN TEORIER	14
2.5 BETYG SOM URVAL OCH MOTIVATION	16
2.6 POLITISKA AMBITIONER	17
2.7 FAKTA OM OUR LADY OF PERPETUAL HELP	18
2.7.1 Ability grouping	20
2.8 SAMMANFATTNING	21
3. METOD	23
3.1.1 Intervjuer i USA	23
3.1.2 Elevobservationer	24
3.1.3 Undersökningsgrupp i USA	24
3.1.4 Genomförande	24
3.2.1 Intervjuer i Sverige	25
3.2.2 Undersökningsgrupp i Sverige	25
3.2.3 Genomförande	26
3.3 DATABEARBETNING OCH ANALYS	26
3.3.1 Tillförlitlighet	27
4. RESULTAT	28
4.1 VÅRT UPPDRAG ÄR ATT LYFTA ELEVER, INTE ATT KNÄCKA DEM; SVENSKA LÄRARES UPPFATTNINGAR OM BETYG	28
4.1.2 Att väcka den björn som sover	30
4.2 DET SKULLE SÄTTA PRESS PÅ ELEVERNA MED ANSTRÄNGNING OCH UPPFÖRANDE; SVENSKA LÄRARES UPPFATTNINGAR OM OLPH'S BETYGSSYSTEM	30
4.2.1 Positiva till nivågrupperingar	31
4.2.2 Inga skillnader beroende på bakgrund	32
4.3 DET ÄR SÅ RÄTTVIST DET KAN BLI; LÄRARE PÅ OLPH OCH DERAS UPPFATTNINGAR KRING SITT BETYGSSYSTEM	32
4.3.1 Ett C kan knäcka elevernas självförtroende	33
4.3.2 Det är naturligt att dela in dem i grupper	34
4.4 ELEVOBSERVATIONER	35
5. ANALYS OCH DISKUSSION	36
5.1 BETYG OCH BEDÖMNING	36
5.2 TEORIER	37
5.3 DET MÅSTE VARA ROLIGT	38
5.4 POSITIVA TILL ARBETSSÄTTET	39

5.5 OLPH	40
5.6 KRITIK AV DEN EGNA UNDERSÖKNINGEN	41
5.7 PEDAGOGISKA IMPLIKATIONER	41
5.8 FRAMTIDA FORSKNING	41
KÄLLFÖRTECKNING	43
TIDSKRIFTER	43
LITTERATUR	43
INTERNET	44
BILAGOR	45

1. INLEDNING

Då och då blossar debatten om vårt betygssystem upp i samhället. Skriverierna i massmedia handlar om för och nackdelar med det nuvarande systemet och inte alltför sällan försöker de få fram argument till varför vi borde byta. Just nu är vi inne i en sådan tid, det annalkande valet nästa år (2006) har i mångt och mycket redan börjat med dess löften och förändringar. En förändring för skolans del är att flertalet av våra svenska partier vill se ett nytt betygssystem växa fram. De olika politiska ambitionerna rörande denna fråga är många och om det blir maktskifte i vår regering kan vi vara säkra på att vårt system ändras, men frågan är hur?

De borgerliga partierna har gått ut och sagt att de vill ha betyg i tidigare skolår än vad som ges idag, deras motivation är att skolväsendet då tidigare skulle upptäcka de elever som befinner sig i svårigheter och att fler skulle lämna grundskolan med fullständiga betyg. Visst låter detta bra men hur är det egentligen med betyg i de tidigare skolåren och vad skulle det betyda för elever och lärare? Hur ska man bedöma elever i så tidiga åldrar? Vad innebär detta för läraryrket och framförallt för oss som blivande lärare? Frågorna är många men svaren är få, och därför kommer vi att genomföra undersökningar både i Sverige och i USA. Detta för att kunna jämföra och lära oss av det amerikanska skol- och betygssystem som en privatskola i Glenview, IL använder sig av. På skolan Our Lady of Perpetual Help (OLPH) ska vi samla fakta och kunskaper. Dessa kunskaper tar vi sedan med oss hem för att intervjua och ta reda på vad svenska lärare i två socioekonomiskt olika områden tycker om detta, samt om de skulle kunna tänka sig arbeta på liknade sätt.

Utifrån vår verksamhetsförlagda tid har vi båda fått känslan att det idag redan förekommer ett slags ”betyg” i skolorna. Den individuella utvecklingsplanen (IUP) är ett stort inslag i lärares vardag och ofta förekommer denna som underlag på utvecklingssamtal för att påvisa elevens inläring och utveckling. Ser lärare denna IUP som ett slags betyg eller kan de tänka sig att även arbeta med ”riktiga betyg” i de tidigare skolåren? Är IUP nutidens svenska betyg? Eller finns det något annat som dagens lärare eftersträvar? Eftersom det snart är dags för oss att öppna dörrarna till våra egna klassrum går vi nu på djupet i detta heta debattämne och lär oss inför framtiden.

1.2 Syfte och frågeställning

Då valet-06 närmar sig med dess eventuella nya förändringar inom vårt betygssystem känner vi att det behövs nya kunskaper kring vad lärare egentligen tycker och tänker kring betyg i de tidigare skolåren (F-5). Vårt syfte med detta arbete blir därmed att ta reda på tio svenska lärares åsikter kring betyg och bedömning i de tidigare skolåren. Genom dessa yrkesverksamma lärares åsikter kan vi få viktig information och erfarenhet innan ett eventuellt, nytt system tas i bruk. Svaren och vad vi kommer att komma fram till är inte bara viktigt för oss som blivande lärare utan även för all skolpersonal. Utifrån vårt ovanstående syfte lyder våra frågeställningar som följer:

- Anser några svenska lärare att det finns behov av betyg i de tidiga skolåren (år F-5)?
- Hur uppfattar de svenska lärarna OLPH's betyg- och bedömningssystem?
- Hur uppfattar lärare som arbetar på OLPH sitt betyg- och bedömningssystem?

1.3 Hypotes

Vi tror att de svenska lärarna kommer att hänvisa till dagens nya sätt att bedöma elever, IUP, vilket i sin tur kommer att leda till att de inte efterfrågar ett nytt betygs- och bedömningsmaterial. Samtidigt tror vi att de tycker att vårt nuvarande betygssystem har mycket att önska som till exempel en bredare betygskala där alla elever får en möjlighet att lyckas. Utifrån presentationen av OLPH's betygssystem förmodar vi att de svenska lärarna tycker att det systemet är för traditionellt och tidskrävande. Samtidigt kommer de förmodligen att se på dess både för och nackdelar.

1.4 Etiska överväganden

För att visa hänsyn till de lärare som deltagit i vår undersökning har vi tagit del av forskningsetiska regler och förhållningssätt. Deltagarna är garanterade anonymitet och deras deltagande är frivilligt. Vi har även visat respekt för dem som deltagit genom att vi har givit dem en så *"...rättvisande och begriplig beskrivning av undersökningsmetoderna och undersökningens syfte"* (Johansson & Svedner, s.23) som möjligt. Vidare har vi valt att inte sekretessbelägga den amerikanska skolan och orten. Detta för att möjligheten till igenkännande från svenskt håll, av elever och personal anses som väldigt liten.

1.5 Ansvarsfördelning

”Om flera författare skriver uppsatsen bör var och en av dem skriva utkast till så stora delar av uppsatsen som möjligt för att därpå gemensamt arbeta ihop uppsatsen till en helhet” (Jarrick & Josephson, 1996 s. 117)

Till skillnad från vad ovanstående menar har vi hela tiden arbetat tillsammans. Vi har inte delat upp arbetsfördelningen så att var och en varit ansvariga för vissa valda delar i arbetet, utan sett det som en fördel att ha träffats och gått igenom litteratur, resursföreläsningar och intervjuresultat tillsammans. Likaså ser vi det som en fördel att ha haft möjligheten att bolla idéer och tankar med varandra. Vår utgångspunkt har varit samarbete och att två hjärnor är bättre än en. I en uppsats av denna storlek krävs en ansevärd mängd inläst litteratur vilket vi kunnat täcka då vi varit två läsare. På grund av tidsbrist valde vi dock att dela upp litteraturen mellan oss, vilket också inneburit att vi till stor del inte läst samma litteratur.

2. KUNSKAPSBAGGRUND

I detta kapitel tar vi upp vad vi anser viktigt för att *få en djupare förståelse av vårt nuvarande betygssystem*. Detta gör vi ur både ett forsknings- och ett historiskt perspektiv. Vi kommer även att kortfattat redogöra för styrdokument och läroplaner för att lättare förstå lärares dagliga arbete. Därefter går vi in på de politiska ambitioner som finns för att förändra skolans betygssystem. Eftersom vår förundersökning är ifrån USA, har vi valt att ha kvar en del engelska begrepp då vi tror att vi vid översättning annars riskerar att få fel innebörd.

2.1 Dagens betygssystem

1993 trädde efter ett riksdagsbeslut, dagens kunskaps och målbaserade betygssystem i kraft. I skolans värld innebar det att eleverna numera skulle bli bedömda efter kriterier och uppnåendemål. Betyg skulle fortfarande inte ges förrän i årskurs åtta, dock ändrades betygsskalan från en femgradig sifferskala till den fyrgradiga skalan:

- IG, icke godkänt.
- G, godkänt
- VG, väl godkänt
- MVG, mycket väl godkänt.

2.2 Styrdokument

Utifrån avsnittet Bedömning och betyg punkt 2.7 i Lpo-94 står det att skolan skall sträva mot att varje elev:

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa sin egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

I Sverige har vi både nationella som lokala styrdokument. I den nationella delen, som är utarbetad av riksdagen och regeringen, beskrivs skolans kunskapsuppdrag. Den består av skollag, skolformsförordningar, läroplaner, kursplaner, betygskriterier samt program mål för gymnasieskolan. Det är på den nationella nivån som det bestäms vilka mål och riktlinjer samt ämnen som ska läsas i skolan. Styrdokumentet har sina funktioner var för sig men bör läsas tillsammans för att skapa en helhet.

De lokala styrdokumenterna består av skolplan samt arbetsplan. Dessa ska utvärderas i en årlig kvalitetsredovisning på varje skola och i alla kommuner. Lokalt har rektorn det övergripande ansvaret för skolans resultat men det är lärare och elever som tillsammans tar ställning till hur de vill arbeta och organisera undervisningen. De här processerna är en del av den deltagande målstyrningen. Målet är att de tillsammans ska ta ställning till vilka metoder och vilket innehåll som främjar lärandet. (Skolverket)

2.2.1 Läroplaner

För att få fäste i vårt lärarbete har vi läroplanerna till hjälp. Dessa har under tidens gång förändrats från den första Lgr 62 som utarbetades under 1950-talet till dagens Lpo- 94. I Lgr 62 poängterades skolans roll i ett demokratiskt samhälle och tanken på eleven som en individ fördes fram. *"I en skola för alla, där största möjliga hänsyn skall tas till den enskilda elevens intresse och förmåga, måste kraven på prestationer inom en och samma klass variera"* (s.17) Under 60-talet reviderades Lgr 62 och kom i ny dager som Lgr 69 men en större förändring kom när denna i sin tur reviderades och blev Lgr 80. I denna läroplan togs människo- och samhällssynen fram och kommenterade elevens rätt till medinflytande och elevens egenansvar. I och med Lpo- 94 blev det sedan tydligt att eleverna själva har ett ansvar för sitt skolarbete.

Från och med den 1 januari 2006 har regeringen beslutat att alla elever i grundskolan ska få en individuell utvecklingsplan så kallad IUP. Denna ska ligga som grund till elevens utvecklingssamtal vilket skriftligt ska sammanfatta de insatser eleven behöver för att nå målen och utvecklas så bra som möjligt. Detta för att i tidigt skede uppmärksamma och komma överens om behov och åtgärder som eleven behöver. Tanken är att IUP:n ska utformas som ett avtal mellan föräldrar, lärare och elev.

"Syftet är att stärka uppföljningen på individnivå i skolan och min förhoppning är att de individuella utvecklingsplanerna kommer att bidra till en bättre måluppfyllelse i skolan". (skolminister Ibrahim Baylan).

Det är dock viktigt att tillägga att IUP inte ska ersätta betyg och inte heller vara av betygsliknande karaktär. Den individuella utvecklingsplanen ska vara ett framåtsyftande dokument som ska ligga som en röd tråd genom elevernas skolgång.

Betygen som eleverna erhåller i skolan är ett resultat på vad de uppnått i jämförelse med de mål som anges i respektive ämne och kursplan. För att underlätta för läraren finns det olika

kvalitetssteg som eleven skall ha uppnått. Att utgå och ta hjälp ifrån dessa är ett stöd vid lärares arbete med betygssättning. Nedan följer de strävansmål och riktlinjer som lärare dagligen arbetar efter.

Läraren skall utifrån riktlinjerna i hans/hennes dagliga arbete:

- genom utvecklingssamtal främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn,
- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov och
- vid betygssättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

I Grundskoleförordningen, Kap. 7 står det att läraren skall informera eleven och dess vårdnadshavare om elevens skolgång. Vidare ska läraren om föräldrarna ber om ett skriftligt omdöme, lämna ut ett sådant som dock inte får vara av betygslignade karaktär.

2.3 Historisk bakgrund

Bedömningar är något som sker i de flesta mänskliga sammanhang. De förekommer nästan överallt och kan uppfattas både positivt som negativt. Genom tiderna har bedömning oavsett om den skett inom familjen, kyrkan eller i skolan också inneburit en slags kontroll. Denna kontroll är en del av skolvärldens traditioner, och vi kan spekulera kring om det genom årens lopp har satt djupa spår hos drabbade människor.

Under 1800-talet infördes det bokstavs eller sifferbeteckningar för att beteckna olika kunskaper och på vilken nivå dessa låg. 1820 års skolordning var den första som innehöll betygsgraderna A- D. Så småningom insåg beslutsfattare att en något bredare betygsskala behövdes och 1905 infördes en sjugradig skala, A, a, AB, Ba, B, BC, och C, även kallad den absoluta betygsskalan. (Nationalencyklopedin, 1990) Med denna innebar det att lärare bedömde sina elever utifrån deras prestationer som sedan sattes i relation till kursplanen. Betygen fördelades procentuellt utifrån en "*normalkurveprincip*". (Törnvall, 2002) Detta användes fram till 1962 då ett nytt betygssystem, det så kallade relativa tar vid. Meningen med detta var att betyg satta av olika lärare vid olika skolor, i samma årskurser och ämne skulle vara jämförbara. På detta sätt trodde beslutsfattarna att rättvisa skulle skipas vid urvalet

till fortsatta studier. Det antogs att variationerna i klasserna var stora och normalkurveprincipen tillämpades även här. Detta innebar att procentuella riktlinjer fanns för hur betygen skulle fördelas i landet för eleverna i samma årskurs och i samma ämne. Betygskalan låg från 1-5 där 5 var bäst och som hjälp för läraren att sätta betygen hade de både standard prov och centrala prov.

Betyg och bedömning är något som alltid diskuteras och sedan slutet av 1960-talet har det relativa systemet ifrågasatts. Andra betyg som målrelaterade, individrelaterade och en helt betygsfri skola har förts fram i diskussionerna. Med målrelaterade skulle varje betyg från 1-5 vara jämförbart med ett visst kunskapsinnehåll, vilket i sin tur resulterade i att läroplanens mål var tvunget att preciseras noga. De individrelaterade var precis som det låter utifrån den enskilde elevens förutsättningar och dess läro förändringar som skulle avgöra betyget. Nackdelen med detta system var att en duktig men lat elev kunde få sämre betyg än en pigg men mindre kunnig elev. (Nationalencyklopedin, 1990)

Genom ett riksdagsbeslut 1993 kom dagens mål- och kunskapsrelaterade betygssystem som ska ge bättre insikt i elevernas kunskapsutveckling eftersom betygen är hämtade utifrån angivna kunskapskvaliteter. Dessa kvaliteter bedöms utifrån de mål och kriterier som respektive kursplan samt läroplanen anger. Som vi tidigare angett utgår betygsskalan från Icke godkänd(IG) till Godkänd(G), Väl Godkänd (VG) och till Mycket Väl Godkänd (MVG). Betygen ska vara en beskrivning på elevernas kvalitativa kunnande och därmed finns där inte någon rekommenderad betygsfördelning.

2.4 Betyg utifrån teorier

Utifrån våra frågeställningar ser vi kopplingar till olika pedagogiska teorier och deras upphovsmän. Vi tror oss se samband mellan Vygotskijs stöttabegrepp, Bruners scaffolding (scaffold = byggnadsställning) samt Bourdieus habitus utifrån dagens syn på bedömning. Vygotskij menar att lärandet sker i ett socialt samspel där läraren ska fungera som en stötta för elever. Denna stötta ska finnas i klassrummet i form av ett dialogiskt samarbete mellan lärare och elever. Det är av största vikt att lärare och elever arbetar inom elevens proximala utvecklingszon, det vill säga att läraren handleder eleverna genom uppgifter med sitt språk. (Evenshaug & Hallen, 2001) Det är även lärarens uppgift att hjälpa eleverna att finna motivationen till att få godkända betyg och för att gå vidare till nästa steg i sin utveckling. Vilket samtidigt spelar en stor roll för att eleven ska utvecklas intellektuellt.

Vygotskij menar även att vid bedömning av elever ska tyngdpunkten flyttas från produkt, normer och kvantitet till process, kriterier och kvalitet. (Evenshaug & Hallen, 2001) Vi tror därför att betyg kan fungera som en stötta för elever om de inte bara är inriktade på elevernas självständiga prestationer utan att de även fokuserar på kognitiva processer. Betygen som stötta kan lyfta en del elever, samtidigt som vi är vi medvetna om att det finns elever som inte skulle bli stöttade av betyg.

Både Bruner och Vygotskij ser gärna att lärarna använder ett språk som ligger snäppet över elevernas för att språkligt hjälpa dem att finna och hålla kvar motivationen för skoluppgifterna. (Cameron, 2001) Pedagogen går in och fungerar verbalt som en stödstruktur så att eleven klarar av sin uppgift. Bruner menar att det verbala och allt som är tydligt är som ett stöd för eleverna. Vi frågar oss därför om betyg kan ge elever och föräldrar en tydlig feedback på hur det går i skolan?

Då vi i vår svenska undersökning kommer att besöka två olika socioekonomiska områden tror vi att det kommer att finnas en skillnad mellan lärarnas syn på bedömning och betygssättning. Detta tror vi kan bero på områdets olika status, kulturella arv och ekonomiska ställning, samt dess invånares olika habitus. I USA besökte vi en högstatus ort som heter Glenview, denna småstad är väldigt tävlingsinriktad och bland eleverna på skolan finns en otrolig konkurrens för att få de högsta betygen i sina Report Cards. I detta sammanhang ser vi kopplingar till Bourdieu som anser att klassperspektivet är något som skapas och som alltid är i förändring. Vidare menar han att habitus är som ett samspel mellan agenten (eleven) och det sociala rum som han/hon befinner sig i. Det sociala rummet svarar för ett system av avstånd mellan olika agenter och dess egenskaper. Det är även i det sociala rummet som beteenden, sätt att uppträda samt där tillgångar blir accepterade eller skrytsamma. *”Begreppet habitus kan bland annat förklara den enhetlighet i stil som förenar praktiker och tillgångar hos en enskild agent eller hos en klass av agenter.”* (Bourdieu, 1995). Agenten (eleven) bär på en ekonomisk och kulturell ryggsäck vilket tillsammans utgör elevens kapitalvolym. Desto större kapitalvolym desto bättre. (Bourdieu, 1995) En tolkning kan vara att en individs sociala position, vart de bor, vilka de umgås med, vilken fritidssysselsättning de utövar, vad de dricker till maten, dvs deras livsstil utgör och blir ett avtryck som speglar vem de är, vilket sedan kan tolkas av omgivningen. Vi som pedagoger har därför ett stort ansvar att agera som stöttor för eleverna så att de kan utveckla och förändra deras habitus och på det viset hjälper vi dem öka deras kapital.

2.5 Betyg som urval och motivation

Samtidigt som betyg och bedömning kan vara något som visar eleven med dess kunskapskvaliteter ska det även visa på deras starka och svaga sidor. Information om hur det går för eleven ska vara så tydlig som möjligt till föräldrarna och kunna ge ett bra underlag för elevens fortsatta utveckling. (Skolverket, 2005) Betygen i dagens skola kvarstår trots kritik, och argumenten för detta har varit att betyg är motiverande och behövs som urval till högre studier. Den allmänna meningen kan vara att betyg generellt inte motiverar eleverna, och speciellt inte de elever som svarar sämst mot skolans krav. ”... låga betyg skapar dåliga självförtroenden, negativa förväntningar och utslagning.”(Ekbrand, 1999) Om de svaga eleverna inte blir motiverade av betyg, vem och vad är betygen då till för? Betyg och bedömning ska stimulera och stödja eleven och för att detta ska ske måste det finnas med en analys om vad eleven ska arbeta vidare med. Eleven får då inte bara veta vad de inte kan, utan även vad de är bra på. En bedömning ska verka för att eleven ska känna tilltro till sin egen förmåga och utvecklas i sitt lärande. En bedömning utan analys blir då istället en dom som gör att eleven inte vågar och inte vill. (Pettersson, 2005)

Idag använder vi betygen som urvalsinstrument till gymnasieskolan samt högskolor och universitet. Henry Egidius (2000) menar att när betygen först kommer i årskurs åtta är möjligheten för föräldrarna att hjälpa sina barn vid läxläsningen liten. Därmed kan eleven ha svårt att nå upp till den kunskapsnivån som krävs för att komma in på önskat gymnasieprogram. År 2000 drog Skolverket slutsatsen att vi skulle kunna avskaffa betygen som urvalsinstrument vid intagningen till gymnasieskolan, eftersom nästan alla elever går till gymnasiet och åtta av tio får sitt förstahandsval tillgodosett.

I diverse tidningsartiklar har vi tagit del av olika synpunkter rörande betygens vara eller icke vara. Betygen har bland en del av de privata insändarna lyfts fram som en metod för framgång. ”Betyg är en bra väckarklocka för de elever som inte hänger med i studietempot” (Kihlman, HD, 051107) Kritik mot betygen har i de flesta artiklar handlat om lärares okunskap kring tolkningar av kunskapskriterierna. De skriver även att eleverna i de tidiga skolåren inte heller är mogna att ta det ansvar som behövs för att kunna utvärdera sin egen kunskapsinhämtning. (Carlsson, HD, 050910) Detta kontrasteras med att för att få ordning på skolan måste vi börja ställa krav på kunskap, sätta gränser och vara tydliga med regler och vad som förväntas av var och en. (HD, 051107)

2.6 Politiska ambitioner

De politiska partiernas skolpolitik skiljer sig åt och vi ska här kortfattat gå in på hur de olika blocken vill förändra skolan om de skulle vinna valet 2006.

Störst förändring kommer det borgerliga blocket, innefattande moderaterna, centern, kristdemokraterna och folkpartiet, med. De vill införa en flexibel skolstart mellan sex och åtta års ålder och samtidigt införa ett nationellt prov i årskurs tre i läsning, skrivning och matematik. Detta prov ska sedan ligga som grund till om eleven behöver extra stöd i undervisningen.

”Betygen kommer för sent idag. Har man ett problem och får reda på det i tid är det lättare att rätta till det” menar Beatrice Ask.

Vidare vill de borgerliga att eleverna ska bli betygsatta ifrån årskurs sex med en utökad betygsskala på sex steg.

”Att ställa krav är inte att vara elak, att ställa krav är att bry sig.” (Björklund, Jan fp 2005, om de borgerligas nya skolförslag)

Centern anser att betyg tvingar skolorna till att utvärdera sig själva och hur väl de lyckas stödja eleverna i deras kunskapsutveckling.

Socialdemokraterna utgår ifrån dagens mål och kunskapsbaserade betygssystem och anser att kommunikationen mellan eleven och läraren ska vara tydlig. Elever måste veta vad som krävs för att få ett visst betyg. De vill också att varje elev ska ha en individuell framåtsyftande utvecklingsplan (IUP) som ska följas upp och revideras kontinuerligt. (www.sap.se) Detta är dock något som redan är bestämt och som ska börja gälla den 1 januari 2006. De tror inte på att betygssätta yngre elever och inte heller att betygen kan visa hur eleven befinner sig kunskapsmässigt.

Vänsterpartiet tror på en betygs- och kostnadsfri skola. (www.vansterpartiet.se)

Miljöpartiet tycker att betygssystem är föråldrade i samhället och att det finns andra sätt att värdera individer. De vill avskaffa betygen och införa ett system med skriftliga rapporter som ska ge en mer allsidig bild av eleven. De anser att fram till betygens avskaffande ska betygsskalan endast innehålla godkänt och icke godkänt. (www.mp.se)

2.7 Fakta om Our Lady of Perpetual Help

Vi valde att göra vår förundersökning på Our Lady of Perpetual Help (OLPH) en privat katolsk skola i Glenview som är en förort norr om Chicago, Illinois, USA. Eftersom betygssystemen i USA skiljer sig åt på både nationell som på lokal nivå vore det en omöjlighet för oss att sätta oss in i alla staters och skoldistrikts olika system. Därför har vi lagt vår fokus på OLPH. När vi fortsättningsvis i detta arbete hänvisar till den amerikanska skolan kommer vi bara att skriva OLPH då det är deras system som vi tittat närmre på.

Glenview är ett socioekonomiskt högstatus område med ca 44,000 invånare tillhörande den övre medelklassen. Glenview är en liten pittoresk stad där större delen av bostäderna är familjevillor i olika storlekar. Där finns en mindre statskärna innehållande caféer, restauranger och affärer. Just nu är inflyttningen stor, shoppingcentra för alla smaker byggs och många arbetstillfällen skapas. Medborgarna arbetar mestadels inom finans- och fastighetssektorn och har en genomsnittlig medelinkomst på cirka en miljon svenska kronor om året.

Skolan har ett väldigt gott rykte och är en väl integrerad del av Glenview. Kyrkan med församling äger och driver skolan med rektorn som ansvarig.

”Vi skapar en relation med eleverna i ett tidigt skede i deras utveckling och kan därmed stötta dem under deras svårare perioder, som till exempel deras tidiga tonår och svårare skolår” (rektorn på OLPH).

Vi valde denna skola med tanke på att deras betygssystem är annorlunda och att betygen är i fokus för deras arbetssätt. Lärarna arbetar varje dag med betyg och bedömning. Varje stencil, arbetspapper, läxa, prov som eleven gjort lämnas in för att poäng- och betygssättas. Inför varje kvartal räknas sedan elevens poäng ihop tillsammans med maxpoängen från prov och dylikt. Därefter räknas en procentsats ut som sedan utgör elevens betyg i dess Report Card. Just nu ligger skolans största utmaning i att datorisera betygen.

På OLPH får elever redan i Kindergarten betyg efter en fyrgradig skala:

- 1- i behov av förbättring
- 2- på väg att lära sig
- 3 - håller på att utvecklas
- 4- har och kan vad årskursen kräver

Dessa betyg får eleverna i fem huvudområden: social kompetens, arbetsbeteende, läsning och fonetik, matematik samt motorik. Den stora skillnaden mellan Kindergartens Report Cards mot övriga årskurser är att de enbart får dem två gånger per år och att de inte är bokstavs-betyg. I varje årskurs måste eleverna få tillstånd av läraren att gå vidare till nästa.

Eleverna i årskurs ett och två får betyg i tio ämnen: läsförståelse, ordförståelse, läsning, stavning, Language arts, pennfattning, matematik, social studies, science samt religion. Betygsskalan går från A-F med undantag från E som inte ingår.

- A- 100-93 %
- B- 92-85%
- C- 84-77%
- D- 76-70%
- F- Under 70

Utifrån denna lista ses det tydligt att A är det bästa du kan få och F det sämsta. Eleverna får även betyg i effort (ansträngning, vår översättning) efter en tregradig skala som följer:

- S- Satisfactory, till belåtenhet
- U- Unsatisfactory, inte till belåtenhet
- I- Inconsistent, ojämn ansträngning.

I årskurs tre förändras Report Cards, något ämne tas bort och något tillkommer. Betygsskalan, det vill säga A-F utökas med plus och minustecken och även procentsatserna blir snäppet högre.

- A+ 100-98 %
- A 97-95 %
- A- 94- 93 %
- B+ 92-90 %
- B 89-87 %
- B 86-85 %
- C+ 84-82 %
- C 81-79 %
- C- 78-77 %
- D+ 76-74 %
- D 73-72 %
- D- 71-70 %

- F Under 70

Under detta år kan det även synas på Report Cards om eleven fått kvarsittning beroende på glömda och ej gjorda läxor eller om de uppfört sig på ett oacceptabelt sätt. I årskurs fyra och fem läggs det till datakunskap men för övrigt ser det likadant ut som i årskurs tre. På årskurs fem till åttas Report Card syns det även om eleven uppnått Honor Roll. Detta innebär att eleven uppnått väldigt goda akademiska resultat, det vill säga minst A- i varje ämne.

Betygs sättningen av elevernas uppförande fortsätter upp i årskurserna. Detta kan till exempel vara att eleven följer instruktioner, lämnar in fullständiga och korrekta uppgifter i tid, elevens uppförande och respekt för andra tas också i beaktande. Om eleven får en bock i någon av de fjorton kolumnerna som finns på Report Cards behöver eleven förbättras i det området. Report Cards innehåller också en ruta för hur många gånger eleven varit borta under varje kvartal samt hur många gånger han/hon kommit försent.

2.7.1 Ability grouping

På OLPH försöker de tillgodose elevernas individuella behov genom att arbeta i ability groupings (kunskapsnivåreglerade grupper, vår översättning). På detta sätt anser skolan att de kan möta varje elev där de befinner sig och starta där. Dessa grupper startar från och med årskurs tre, då eleverna går till olika klassrum och lärare beroende på vilken grupp de tillhör. Det finns fyra nivåer, en högt avancerad, en avancerad, en medelgrupp och en lägre nivå. Det finns även möjligheter för elever med svårigheter att gå iväg till speciallärare för undervisning. Grupperna granskas kontinuerligt för att eventuella förflyttningar ska kunna äga rum. Läraren och föräldrarna går då igenom elevens Report Card, provresultat samt hur eleven arbetar självständigt. Hänsyn tas även till rekommendationer från klass och/eller ämnesläraren. Det slutgiltiga beslutet är hos rektorn på skolan.

Trots dessa olika grupperingar arbetar lärarna efter samma läroplan. Målet är att alla elever, oavsett grupp, ska gå ur sin årskurs med samma kunskap. Skillnaden är att i de mer avancerade grupperna är tempot högre, reflektionerna mer djupgående samt att de granskar material mer kritiskt. Tanken och arbetet med dessa nivågrupperingar är enligt OLPH inte politiskt korrekt men upplevs ändå som positivt av personalen.

Emanuelsson, (2000) undrar varför det bara ska vara elever som bedöms vara i risk för att inte bli godkända som ska ha särskilda program med etappmål som är relaterade till

förutsättningar. Han menar att åtgärdsprogram bör vara normalt för alla elever, dock skulle kunskapsmålen vara olika omfattande och se olika ut för olika elever. Samtidigt tror han att detta kan vara ett steg, för att genom elevers olika lärande få kvalitet i skolan. Vi upplever att hans syn överensstämmer med den som råder på OLPH, där varje elev genom nivågruppering får hjälp att utvecklas från där de befinner sig kunskapsmässigt.

2.8 Sammanfattning

”Det goda hemmet känner icke till några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn. Där ser icke den ene ner på den andra, där försöker ingen skaffa sig fördel på den andres bekostnad, den starke trycker icke ner och plundrar den svage. I det goda samhället råder likhet, omtanke, samarbete, hjälpsamhet.” (Ur Per Albin Hanssons folkhemstal, www.sap.se)

Inför vår undersökning har vi funnit att utifrån ett historiskt perspektiv ligger den svenska folkhemstanken till grund även för skolan. Lärare och skolan är till för alla där gemensamhet och samkänsla ska råda. Vi som pedagoger ska finnas till för att stärka individen. Alla ska inkluderas i en likvärdighet i det svenska samhället. Alla ska ges lika möjligheter och ingen lämnas utanför och det är behoven som ska avgöra vilket stöd eleven får. Inom både skolans värld samt inom politiken har det i perioder setts som fult att bedöma elever. Då skolan är en spegel av samhället följer den därför dess utveckling. I sin tur leder detta till att skolan är i ständig förändring och att vår traditionsenliga skola har försvunnit. Den svenska skolan strävar efter moderna pedagogiska metoder vilket gör att olika teoretikers tankar snabbt synliggörs. I detta arbete har vi valt de teoretiker som vi anser speglar skolan av idag. Skolan bör ta hänsyn till Vygotskijs stöttabegrepp, Bruners scaffolding samt Bourdieus tankar kring habitus för att inkludera alla elever och för att bli en skola för alla. Genom Vygotskij och Bruners likvärdiga teorier ska skolan ge eleven det stöd och den hjälp den behöver för att utvecklas optimalt. För att kunna göra detta bör även hänsyn tas till elevens socioekonomiska bakgrund och uppväxtmiljö vilket vi i detta arbete anser oss göra utifrån Bourdieus habitus.

Till skillnad från vår svenska folkhemstanke som nämnts ovan ser OLPH inte bedömning som något fult utan något som är fullt accepterat. Något annat som också är accepterat i det amerikanska samhället är synen på tävling, vilket bland skolelever på OLPH leder till ökad konkurrens. Därför stärker skolan sina elever genom att låta dem dra iväg i sin egen utvecklings- och kunskapsstakt. Dess syn på undervisning är även av traditionell karaktär och

strukturellt uppbyggd där deras höga akademiska nivå fostrar eleverna till ett elitistiskt tänkande där olikhet är något positivt. I Sverige anser vi oss se en utveckling genom uppbyggandet av flertalet friskolor där tänkandet kring elitism börjar införas och så smått bli accepterat.

3. METOD

Här kommer vi att redogöra vilka metoder vi valt att använda oss av. För att underlätta läsning och förståelse har vi valt att dela upp det i två delar. Första delen innehåller val av metod och undersökningsgrupp på OLPH samt bearbetning av undersökningen. Därefter redogör vi för den svenska delen av val av metod, undersökningsgrupp samt dess bearbetning.

3.1.1 Intervjuer i USA

Från början var intentionen med vår förundersökning i USA att genomföra kvalitativa intervjuer med lärare från årskurs K- 5 med undantag från första klass. Anledningen till att vi inte genomförde undersökningen där var att de arbetade med likvärdigt material och på liknande sätt. Det fanns ingen större skillnad mellan årskurs ett och två och därför fann vi det inte relevant att genomföra undersökningen i båda årskurserna.

Då ett av våra mål med denna förundersökning var att ta reda på så mycket fakta som möjligt ville vi ha kvalitativa intervjuer för att dessa enligt Trost (2001) ger innehållsrika och komplexa svar. Han menar att dessa i sin tur kan ge många intressanta mönster och svar på den frågeställning som studien har.

Under alla våra intervjuer/samtal utgick vi ifrån en intervjuguide(bil 1). Huvuddelen av frågorna var öppna, vilket gjorde att lärarnas svar i vissa fall, täckte många av dem. Nackdelen blev då att vi hoppade mellan frågorna i vår frågeguide och att det ifrån vår sida därför kunde kännas lite ostrukturerat. Det är dock inget som vi tror att de intervjuade lade märke till. Fördelen med denna metod var att vi kunde ställa följdfrågor och be om förtydligande om något var oklart. Vi fann det också viktigt att kunna se den intervjuades kroppsspråk och känslouttryck.

Vi valde bort enkäter eftersom vi ville ha mer personlig kontakt med dem som vi intervjuade/samtalade med. Denna kontakt var något som vi värderade högt och som vi kände att vi vann en hel del fakta på. Genom enkäter hade vi förmodligen inte fått lika mycket fakta att gå på. I enkäter undviks öppna frågor och följdfrågor, något som vi i vår studie däremot ser som en möjlighet till att få in så mycket fakta som möjligt. (Trost, 2001) Risken med enkäter är också den att bortfallet kunde ha blivit stort då många kanske valt att inte svara. Vi ansåg inte heller att våra engelska kunskaper var så pass bra att vi kunde utforma en bra och förståelig enkät.

3.1.2 Elevobservationer

För att se reaktioner och uppträdande hos eleverna kring betyg och bedömning genomförde vi fem klassrumsobservationer i årskurserna K-5 med undantag från första klass. Vårt syfte med detta var att få se situationer som rörde betyg. Observationerna genomfördes genom att vi både antecknade, iakttog och var delaktiga i klassrummet. Dock valde vi medvetet situationer att dokumentera då elever skulle få tillbaka betygsatta prov, stenciler eller projekt. Dessa observationer tog cirka två timmar per klass.

3.1.3 Undersökningsgrupp i USA

I vår förundersökning i USA intervjuade/samtalade vi med åtta slumpmässigt utvalda lärare. De arbetade från Kindergarten upp till femte klass, dock med undantag av första klass. Lärarna var högutbildade inom pedagogik, alla kvinnor i 30-60 års ålder med ett genomsnitt på 19 år inom yrket.

3.1.4 Genomförande

Förberedelserna inför varje intervju/samtal gick till på samma sätt. Vi sökte upp läraren dagen innan, presenterade oss och vårt ärende. Vi upplyste dem om att deltagandet var frivilligt och om deras anonymitet. Lärarna fick själva bestämma tid och plats, allt efter vad som passade dem bäst.

Vid varje intervju/samtal har vi använt oss av diktafon samt papper och penna. Diktafonen är en hjälp om anteckningarna skulle fattas något. Enligt Trost (1997) är det en fördel att både spela in på band och att anteckna. Detta för att få ut så mycket mönster och svar som möjligt av intervjun. Vilket gav oss en möjlighet att gå tillbaka och vid behov lyssna på intervjun igen. Vi som intervjuare/samtalare bestämde alltid innan vem som skulle leda samtalet och vem som skulle anteckna. Dock kom vi i efterhand på att vi skulle ha haft färdiga svars mallar till våra frågor så den som antecknade snabbt kunde få ner svaren. Detta hade underlättat, men det är lätt att vara efterklok. Vårt eget kroppsspråk och agerande tänkte vi också på, då vi var angelägna med att både lyssna aktivt samt visa vårt intresse för den som vi intervjuade/samtalade med. Vidare tänkte vi på vår klädsel dock hade skolan redan en klädkod som vi var tvungna att följa. Detta innebar att jeans, gymnastikskor, tryck och urringningar inte var accepterade.

Något som kan ha inverkan på våra resultat är att vi vid alla intervjuer/samtal var två intervjuare, visserligen var vi en som ledde samtalet och en som skrev men risken finns att den intervjuade ändå kan känna sig i underläge.

Vidare vill vi tillägga att vi efter varje intervju/samtal och klassrumsobservation skrev ner känslor, plats och hur vi hade upplevt situationerna. Här kunde vi känna att det faktiskt var en fördel med att vara två intervjuare då vi upplever och tolkar saker och ting olika.

3.2.1 Intervjuer i Sverige

Här hemma har vi precis som i USA valt att genomföra kvalitativa intervjuer, med hjälp av intervjuguide (bil.2), då vi vill ha in så mycket åsikter och synpunkter som möjligt. Vi berättade först om syftet med vår undersökning, det vill säga om vi i Sverige borde ha betyg i de tidigare skolåren eller ej samt genomförde vi en kort presentation av betygssystemet på OLPH. Förhoppningsvis kommer vi bland dessa intervjuer finna mönster som leder oss fram till svaren på våra frågeställningar.

Vi tror inte att vi skulle lyckas med att genomföra enkäter då vi anser det viktigt att prata och berätta för lärarna om OLPH's betygssystem och hur detta fungerar. Vi tänkte presentera vårt insamlade material så att lärarna kan få en tydligare bild av hur Report Cards ser ut samt hur lärare på OLPH arbetar med det. Vid enkäter hade det varit svårt för oss att svara på eventuella frågor som kunde uppstå.

Att genomföra klassrumsobservationer är inget som vi är ute efter här i Sverige då vi inte har något behov av det. Det hade varit annorlunda om Sverige till exempel redan hade haft ett betygssystem i de tidigare skolåren, för då hade vi kunnat jämföra det amerikanska med det svenska. Nu är det inte så och våra undersökningar är därför inte jämförbara.

3.2.2 Undersökningsgrupp i Sverige

I Sverige har vi tagit kontakt med två skånska F-9 skolor i två socioekonomiskt olika områden. Båda skolorna har vi personliga kontakter till. Skola 1 är belägen i en småstad och det är en ganska välbärgad kommun med cirka 25 000 invånare. Den natursköna omgivningen med gamla anor och närhet till havet, gör att det anses fint att bo där och majoriteten av bostäderna är villor.

Skola 2 är belägen i en lantlig kommun med ca 14 000 invånare. Närheten till naturen finns även i denna kommun och det flödande kulturlivet har kopplingar till traktens historiska arv. Detta lilla samhälle består av egnahemsbostäder och villor. Skillnaden mellan dessa två kommuner ligger till stor del i deras olika ekonomiska och samhälliga status.

Här på dessa skolor har vi intervjuat lärare verksamma i förskoleklass och upp till femte klass. Eftersom vi inte intervjuade/samtalade med lärare i förstaklass på OLPH gör vi det inte i Sverige heller. Anledningen är att vi ville att den svenska urvalsgruppen skulle vara lik den amerikanska.

Totalt ingår det tio lärare i vår svenska undersökning. De är i 27- 55 års ålder, alla kvinnor och med ett genomsnitt på 22 år i yrket.

3.2.3 Genomförande

För att kunna boka in intervjuer med dessa lärare tog vi kontakt med skolorna via telefon. Efter vi fått samtycke från rektorerna på respektive skola blev det bestämt vilka lärare vi skulle intervju/samtala med. På skola 1 fick vi själva ringa upp lärarna och bestämma tid och plats. Då berättade vi vad vår undersökning handlade om och syftet med den. Vidare tog vi upp att de var garanterade anonymitet samt att vi skulle använda diktafon. Vi berättade också att vi skulle vara två stycken som kom, en för att intervju/samtala och en som skulle föra anteckningar. Vi hade samma tillvägagångssätt på skola 2, dock anmälde lärarna där själva sitt intresse till rektorn och därefter bokades det in lämpliga tider.

3.3 Databearbetning och analys

För att bearbeta våra insamlade data har vi gått tillväga på samma sätt i de båda undersökningarna. Den stora skillnaden var att vi i undersökningen från OLPH fick översätta alla intervjuer. Då vi använt oss av diktafon samt penna och papper sammanställde vi svaren vi fick på datorn. Detta upplevde vi som ett positivt sätt att arbeta på då vi kunde lyssna av banden flera gånger. Nackdelen var att det var tidskrävande och med antalet intervjuer i våra två undersökningar blev det mycket information att bearbeta. För att vi lättare skulle finna mönster och svar på våra frågeställningar skrev vi ut intervjuerna på papper. Vid sökandet efter svaren bearbetade vi de utskrifterna genom att använda oss av olikfärgade understrykningspennor. På detta sätt blev lik- och olikheterna tydligare. Trost (1997) menar att man vid databearbetningar ska akta sig för att enbart använda en metod. Vi har dock sett det som den enda alternativet då vi har så mycket material. Samtidigt anser vi att det har varit

en fördel att vara två personer vid bearbetningen. Synpunkter och tankar har bollats mellan oss vilket lett till att vi har kunnat finna de mönster vi gjort.

Vid bearbetningen av klassrumsobservationerna lade vi samman våra anteckningar för att få en så klar bild som möjligt. Vi diskuterade även sinsemellan de situationer vi fått vara med om, detta för att lättare kunna tolka elevernas reaktioner i de olika bedömningstillfällena.

3.3.1 Tillförlitlighet

Vi anser att vi gjort vår undersökning på ett tillförlitligt sätt och att vi undersökt det vi ämnade undersöka. (Kvale, 1997) Därav är vår reliabilitet och validitet hög. Utifrån de resultat vi fått anser vi även att sanningshalten i vår undersökning är hög. Med det menar vi att vår undersökning är av stabil karaktär. Detta för att om någon annan väljer att göra en liknande undersökning, under samma förutsättningar, hade resultaten varit liknade även vid ett annat tillfälle. Vi anser oss ha fått tillförlitlig kunskap om hur vi som framtida lärare kan arbeta med betyg och bedömning. Denna kunskap anser vi tillför ytterligare tillförlitlighet till vårt arbete.

Vår undersöknings trovärdighet är på grund av antalet intervjuade svenska lärare lägre än om vi genomfört enkäter med en större undersökningsgrupp. Dock anser vi att vår undersökning och de resultat vi fått fram är både rimliga och pålitliga. Kvale (1997) menar att vi utifrån våra olika erfarenheter utav personer och situationer ger oss förväntningar om vad som kommer att hända i liknande situationer. Därför menar vi att vår undersökning kan generaliseras trots vår mindre undersökningsgrupp.

Vi anser oss ha en hög interbedömarreliabilitet i vår undersökning. Detta för att vi var två intervjuare vid alla intervjuer och därför registrerat samma svar, känslor och uttryck. Då vi använde oss av diktafon har vi på det viset lagrat vår användbara information. Därmed har vi även kunnat gå tillbaka i våra anteckningar, diktafonband och i vårt minne för att kontrollera vår reliabilitet.

Vad som kan vara negativt är att vi översatt de amerikanska intervjuerna och citaten i vår undersökning. Detta gjorde vi för att underlätta för läsaren, dock är vi medvetna om att vi vid vår översättning kan ha tappat en del av innebörden.

4. RESULTAT

I detta kapitel kommer vi att besvara våra frågeställningar. Våra tre frågeställningar är som följer:

1. Anser några svenska lärare att det finns behov av betyg i de tidiga skolåren (år F-5)?
2. Hur uppfattar de svenska lärarna OLPH's betyg- och bedömningssystem?
3. Hur uppfattar lärare som arbetar på OLPH sitt betyg- och bedömningssystem?

En delfråga som uppstått under arbetets gång:

- Hur reagerar de amerikanska eleverna på betygen?

Eftersom vi inte fann några skillnader mellan de svenska skolorna har vi valt att sammanställa de gemensamma svar och mönster vi funnit. En uppdelning av svaren hade bara lett till upprepningar. Vi har inte heller namngett de medverkande lärarna då deras åsikter har varit av liknande karaktär. En annan anledning till det är att vi tror att det kan vara svårt för den som läser detta arbete att hålla reda på totalt arton lärare.

För att underlätta läsningen av svaren har vi numrerat dem efter den fråga som den svarar på. Detta innebär att svaren på fråga 1 finner ni under rubrikerna 4.1, 4.1.2, där ettan står för den fråga den besvarar också vidare.

På fråga två och tre lägger vi till vad lärare både i Sverige samt på OLPH anser om ability grouping/nivågrupperingar. Under rubriken 4.4 har vi lagt in vår delfråga utifrån våra observationer.

4.1 Vårt uppdrag är att lyfta elever, inte att knäcka dem; svenska lärares uppfattningar om betyg

Alla svenska lärare vi intervjuat, förutom en, är emot betyg i de tidigare skolåren. En av dem som var emot sa:

”Jag är rädd för betyg i de tidigare årskurserna”. (svensk lärare år 4)

Den lärare som ställde sig positiv till betyg ansåg att kraven på skolan skulle öka och bli tydligare. Med betyg skulle skolan få en helt annan tyngd och statusen skulle förbättras. Däremot tror alla att det finns både fördelar samt nackdelar med att betygsätta elever. Några av lärarna menar att de duktiga eleverna skulle uppmuntras och bli mer motiverade av betyg samtidigt som de svaga skulle hamna i ett fack och få bekräftelse på att de inte duger.

”För de elever som är svaga tror jag att betygen blir en bekräftelse på att de inte

kan och inte duger” (svensk lärare år 3)

Läraren som är positiv till betyg är dock medveten om att det ”*kan sänka några samtidigt som det kan höja några*”. (svensk lärare år 5)

Ett mönster vi fann var att lärarna framhävde vikten av att barn ska känna glädje och lust inför sitt lärande. De menade att om betyg infördes i de tidigare skolåren skulle den glädje och den lust som barn känner inför skolan och sitt lärande försvinna. Den lärare som var positiv till betyg, menade indirekt samma sak men uttryckte det som att *vi får inte lov att vara tråkiga i skolan*. För övrigt tycker de även att fokus ska ligga på elevens utveckling både kunskapsmässigt och socialt.

Under intervjuernas gång kom lärarna in på den individuella utvecklingsplanen. Ingen av dem såg den som ett betygsliknande dokument men däremot som ett slags omdöme. Detta dokument ska vara som ett underlag till utvecklingssamtalen och som en bro mellan föräldrar, elev och lärare.

”Vi ska hålla koll på alla elevers individuella strävansmål och jag ska stötta alla elever mot deras mål. Det är ok att vi hela tiden strävar efter att utvecklas men eleverna måste veta var de är nu och var de ska hän. Grundidén med IUP är bra men knappt hanterbart vilket jag anser att ett bedömningsystem måste vara”.
(svensk lärare år 5)

Dokumentet ska följa eleven som en röd tråd genom dess utbildning. En del av lärarna ansåg att det blir ännu ett formulär att fylla i och att det kommer att bli tidskrävande. Lärarna ställer sig till största del positiva till IUP samtidigt som de menar att de redan har andra dokument som påminner om den. *”Ett dokument ersätter det andra”.* (svensk lärare år 2) Dessa andra bedömningsdokument som de arbetar med är bland annat progressionsplaner, LUS-trappor och olika avcheckningslistor. De menar att de redan kontinuerligt bedömer sina elever och att dessa dokument egentligen räcker.

Det framkom också att lärarna ställde sig tveksamma till om IUP skulle datoriseras eller ej, de ansåg att det var obehagligt ifall uppgifter om elever kom ut. De menade att om en elev hade problem var det något mellan eleven, föräldrarna och skolan.

4.1.2 Att väcka den björn som sover

Lärarna är överens om att dagens betyg kommer för sent.

”Det blir en morot att få veta att detta går bra eller en väckarklocka för dem som behöver det”. (svensk lärare år F)

Många av lärarna ansåg att det vore bra med betyg då elever byter lärare. Det hade då varit ett naturligt avstamp och till en hjälp för den nya läraren. Exempel på dessa avstamp berodde på hur skolan delade upp sina årskurser. Arbetade man med en klass från 1-3 kunde det vara bra med ett betyg där mottagande lärare i fjärde klass kunde ta del av dem för att planera och underlätta sitt kommande arbete. Lärarna som trodde att detta skulle vara bra menade att eleverna då var så pass mogna att de kunde hantera betyg. Ett annat förslag var i årskurs fem *”då har de en bra bas och kan tänka abstrakt kring sig själva”*. (svensk lärare år 4)

Andra förslag var på vårterminen i sexan och därefter få nästa på vårterminen i sjuan. Sedan skulle det komma som det gör idag. Alla lärare verkar vara överens om att vårt nuvarande betygssystem skulle bli mer rättvist om det hade fler steg.

4.2 Det skulle sätta press på eleverna med ansträngning och uppförande; svenska lärares uppfattningar om OLPH's betygssystem

Majoriteten av de svenska lärarna tyckte att OLPH betyg och bedömningssystem var tydligt och lättöverskådligt samt att det gav en hel del underlag för utvecklingssamtalen. De ansåg att OLPH breda betygsskala, A-F var bättre än den vi har i Sverige. Den svenska anser de ha ett för stort spann mellan betygsgraderna. Här ger lärare elever plus och minus vilket tyvärr inte visas på betyget.

”För vår del är ett G ett G, det står ingenting om plus eller minus. Eleven får oftast veta det, men det står inte skriftligt någonstans och till vilken nytta har det då?”(svensk lärare år 5)

Alla lärare var mycket positiva till att eleverna var tvungna att tänka på både sitt uppförande och hur väl de ansträngde sig. De menade att detta kan peppa elever. En av lärarna sa:

”Det är så tabubelagt i Sverige med uppförande. Hade vi infört detta även i Sverige hade vi som lärare haft något att sätta emot då elever missköter sig. Detta saknas i den svenska skolan”. (svensk lärare år 5)

Endast en av de tio intervjuade kunde tänka sig att arbeta som de gör på OLPH med betyg och bedömning. En av de andra lärarna som var emot använde orden:

”Jag blir lite skrämmd av ett sådant system”. (svensk lärare år 2)

Nackdelarna som majoriteten fann var att systemet var traditionellt samt att det verkade vara mycket jobb bakom dessa Report Cards. De trodde inte heller att det fanns några fördelar för de yngre barnen.

4.2.1 Positiva till nivågrupperingar

Flertalet av de svenska lärarna är positiva till att arbeta med nivågrupperingar särskilt i kärnämnen. Båda de svenska skolorna arbetar redan nivågrupperat i matematik. För att kunna arbeta på detta vis och för att kunna utveckla det till fler ämnen, krävs det en hel del resurser, vilket de ansåg sig vilja ha mer av på de båda skolorna.

”Vi i skolan tappar alltid den mellersta gruppen. De duktiga får sköta sig själv och vi lärare hjälper de svaga”. (svensk lärare år 5)

Samtidigt menar andra lärare att de vill ha draghjälp från de starka eleverna till de svaga, för att på så vis höja nivån hos hela gruppen.

”Jag som lärare har olika krav på olika elever fastän att jag har alla kunskapsnivåer i samma klass”. (svensk lärare år 4)

De flesta lärare tycker att detta arbetssätt är lättare att tillämpa i de åldersintegrerade klasserna (F-2) då gruppindelningar sker på ett mer naturligt sätt. Lärarna i år 3-5 menade att det blir tydligare att du gör skillnad på eleverna om du arbetar nivågrupperat.

”Det är bra med nivågrupperingar, men man kan inte komma ifrån att eleverna märker det” (svensk lärare år 3)

Vidare anser lärarna att om det ska fungera att arbeta nivågrupperat måste eleverna vara trygga i sin grupp vilket också innebär att de lättare kan förflytta sig mellan olika grupper.

En av lärarna som tidigare arbetat nivågrupperat ansåg det vara ett stressigt arbetssätt då elevgrupperna som förflyttade sig mellan klassrummen höjde ljudnivån när de stod och väntade på att få komma in i nästa sal. Hon menade att de blev tvungna att bryta lektioner för nästa grupp, när hon egentligen bara hade velat fortsätta med föregående grupp då de jobbade så bra. En annan nackdel kan vara att klassen blir splittrad och att gruppdynamiken därför efterhand försvinner.

4.2.2 Inga skillnader beroende på bakgrund

Vid genomgången av våra resultat utifrån de två olika socioekonomiska områdena i Sverige har vi inte kunnat se några skillnader avseende betyg- och bedömning. Lärarna på de båda skolorna uppfattade OLPH betyg och bedömningssystem likvärdigt. Vi såg inte heller någon skillnad på om deras uppfattningar kring det var olika beroende på ålder eller antal år i yrket.

4.3 Det är så rättvist det kan bli; lärare på OLPH och deras uppfattningar kring sitt betygssystem

Majoriteten av lärarna på OLPH tycker inte att deras betygssystem är varken ansträngande eller tidskrävande. Arbetet med betygen pågår under hela terminen och är därför inget som de tänker så mycket på.

”Allt som eleverna gör rättas och poängsätts kontinuerligt och i slutet på kvartalet läggs summorna ihop och utgör sedan en procentsats.” (amerikansk lärare år 2)

Lärarna lägger i genomsnitt ner en halvtimme till en timme varje kvartal per elev och dess betyg. I och med datoriseringen av elevernas betyg har arbetet kring dessa blivit lättare. Tre av åtta lärare tycker tvärtom. De anser sig lägga ner mycket tid och tankar på hur elevernas betyg ska bli så rättvisa som möjligt. Med detta menar de att vikten läggs på hur de ska kunna stärka elevernas självförtroende och inte knäcka dem på vägen.

Lärarna kan dock inte tänka sig ett mer rättvisande betygssystem då eleverna bedöms efter en procentuell skala.

”Jag tror att detta fungerar och inte förrän vi får ett annat system kan jag säga om det fungerar bättre”. (amerikansk lärare år 4)

Lärarna anser att varje elev får vad de förtjänar så länge som de som lärare förhåller sig objektiva.

”Jag tycker att Report Cards ger en klar akademisk bild av var eleven befinner sig kunskapsmässigt.” (amerikansk lärare år K)

4.3.1 Ett C kan knäcka elevernas självförtroende

”Det kan vara svårt att som förälder och elev att få en uppfattning om vad ett A egentligen innebär. Ingenstans står det vad ett A representerar kunskapsmässigt och vad som egentligen krävs för att få det, mer än ett högt resultat på proven.”(rektorn på OLPH)

Lärarna anser att deras betygssystem har både för och nackdelar. Det är positivt att det är väldigt svart på vitt och att det ger en klar bild av var eleven befinner sig. Nackdelarna är att det bland annat inte finns någon gråskala och att betygsskalan är svår att leva upp till.

”Det är svårt att sätta ett dåligt betyg på en elev som du ser kämpa.” (amerikansk lärare år 5)

För att inte sätta ett dåligt betyg kan lärarna som uppmuntran sätta ett plus och även ge sitt stöd i ansträngningsbetyget. En nackdel är att lärarna inte kan ge personliga kommentarer på betyget.

”Det hade då blivit lättare att förklara sig men det hade också medfört att en timme hade blivit tre”. (amerikansk lärare år K)

De flesta av lärarna anser att betygen både är motiverande som stressande för eleverna. Dock ligger deras förhoppningar på att de är mer motiverande och att betygen ska bli en slags lön för mödan. Då området är väldigt tävlingsinriktat känner eleverna av omgivningens press att lyckas.

”Eleverna vet vad vi som lärare förväntar oss av dem, vilket gör att eleverna ställer stora krav på sig själva, som i sin tur kan resultera i stress och prestationsångest”. (amerikansk lärare år 2)

En av lärarna uttryckte att det i Glenview är svårt att tala om för föräldrar att deras barn inte är några genier. Lärarna nämner även att betygsstressen bland föräldrar är stor och därmed ökar pressen på eleverna ytterligare.

”När eleverna kommer upp i de högre skolåren kan uppvaknandet bli svårt. De är nu inte längre de genier de trodde att de var och kan nu plötsligt få lägre betyg än vad de fick innan. Vi sockrar inte på deras betyg, de får vad de förtjänar.” (amerikansk lärare år 5)

Lärarna menar att de inte vill såra eleverna men samtidigt måste de vara ärliga mot föräldrarna och ge en sann bild över var deras barn befinner sig.

"Det är inte bara att undervisa utan också att ge eleverna ett bättre självförtroende för deras framtid." (amerikansk lärare år 2)

4.3.2 Det är naturligt att dela in dem i grupper

Angående ability groupings anser lärarna på OLPH att det är ett bra och rättvist sätt att tillgodose alla elevers behov.

"Det är ett bra och effektivt system då du möter barnet där de befinner sig." (amerikansk lärare år 4)

Lärarna ansåg att de utförde ett bättre arbete då de lättare kunde planera sina lektioner. Detta arbetssätt gör också att det är enklare att lägga sig på elevernas olika nivåer. Alla elever måste få utmanas och utvecklas i sin takt, de vill inte att eleverna ska stagnera. Varje lärare i de olika grupperna tar hänsyn till elevernas resultat, beteende, mognad och läxor och utifrån detta gör läraren om material och prov så att det ska passa den grupp de undervisar i.

"Kanske du inte förväntar dig samma sak utav de lägre gruppernas förmåga, det är inte rätt att säga det men de lägre grupperna får och har inte samma kunskaper som eleverna i de högre grupperna." (amerikansk lärare år 3)

Fördelarna är att de ska täcka samma kursplan och att de som behöver extra hjälp och stöd får det. De elever som är i de högre grupperna kan arbeta på mer självständigt och behöver inte de långa genomgångar som de svagare eleverna.

"Alla arbetar med samma material men i olika takter, vilket gör att alla hänger med." (amerikansk lärare år 4)

Det är dock svårt att komma bort ifrån att eleverna faktiskt vet vilken grupp de tillhör.

En del av lärarna tyckte inte att det var politiskt korrekt att dela in eleverna i grupper då det kan vara ett känsligt ämne.

"Eleverna är väl medvetna om att deras jämlingar vet var de befinner sig på betygsskalan samt på vilken nivå de ligger." (rektorn på OLPH)

Dock anser en del lärare att eleverna inte är det största problemet utan snarare att det är föräldrar som utövar påtryckningar för att deras barn ska gå i de högre grupperna.

"Med tanke på ability grouping så ser vi lärare så många elever att vi mer tittar på betygen än på eleven som individ. Det är vår största nackdel att ha en gruppindelning då vi har så många elever. Vi får inte den relationen till eleverna." (amerikansk lärare år 3)

4.4 Elevobservationer

Utifrån våra fem observationer i klassrummen K-5, med undantag från första klass, väljer vi här att beskriva en situation.

Utdrag ur fältanteckning i klass 3, ability group average:

Det är knäpptyst i klassrummet och spänningen är hög. Eleverna har sin blick fast vid läraren då hon delar ut det senaste matematikprovet. När alla elever har fått sitt prov och tittat på det kan vi läsa av deras ansikts- och kroppsspråk. Vissa elever gömmer sitt prov, någon låter det ligga framme på bänken, en springer rakt fram till läraren för att fråga något. En elev räcker upp handen och ber läraren skriva upp betygsskalan på tavlan. Inga protester kommer. Läraren skriver upp betygsskalan samt hur många elever som fått vad. Även här är elevernas reaktioner blandade.

Här upplevde vi både positiva som negativa känslor. Vissa elever, de som lät proven ligga framme, var säkert motiverade av betygen. De fick sin bekräftelse på att de var duktiga. De elever som gömde sina prov kan inte ha varit motiverade av sitt betyg vid just det tillfället. Vi fick uppfattningen om att eleverna vid denna tidpunkt var så pass vana vid att bli bedömda att de varken skröt eller öppet visade besvikelse. Det verkade svårt för läraren att övertyga elever om att ett B+ är ett bra betyg och att alla har gjort så gott de kunnat.

Vid denna situation kan vi dra paralleller till den svenska skolan och egna upplevelser av liknande provutdelningar. När en lärare skriver upp provresultat med medel och maxpoäng blir det en särskild spänning i klassrummen. Vad vi erfarit är att elever i Sverige på grund av ovanan att bli bedömda, blir skrytiga och vill visa sitt eget samt titta på andras prov.

Vidare såg vi tillfällen då elever inte vågade ta med "dåliga" prov hem, vilket i sin tur ledde till att proven inte kom tillbaka påskrivna till skolan. Elevernas beteende tolkade vi som en oro för att inte nå upp till de krav som lärare och föräldrar ställde på dem. Vilket vi fick bekräftelse på då vi "tjuvlyssnade" på ett samtal rörande val av college, mellan elever i år två. Samtalet handlade om college som de kände till, inträdeskrav och de egna betygen. Vi uppfattade detta som att de vid tidig ålder vet vad som förväntas av dem.

5. ANALYS OCH DISKUSSION

När vi nu ska värdera vår undersökning kommer vi att gå in på de största delarna av arbetet och föra diskussion kring det. Dessa delar är bland annat hypotesen, teorier med dess upphovsmän, våra frågeställningar samt vårt resultat. Andra bitar kommer givetvis också att beröras men inte lika ingående. Allt detta kommer att vävas ihop till en sammanfattande helhet.

Vårt syfte med denna undersökning var att ta reda på om svenska lärare vill ha betyg i de tidigare skolåren eller ej. Detta syfte anser vi att vi uppnått och att vi fått svar på våra tre frågeställningar. Vi har även fått nya kunskaper och insikter kring vad lärare idag tycker om att bedöma och betygssätta elever. Dessa insikter kommer vi att ta med oss i vårt framtida yrke.

5.1 Betyg och bedömning

Som vi antog i vår hypotes efterfrågar de lärare i vår undersökning inte ett nytt betygs- och bedömningsmaterial. De anser som vi nämnt tidigare att de redan kontinuerligt bedömer sina elever. Ett mål som finns i Lpo-94 är att läraren skall utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Detta mål anser vi vara uppnåbart om lärare tar sig den tid som krävs för att genomföra grundliga elevdokumentationer. Om dessa dokumentationer ligger som en grund i det dagliga arbetet kan IUP:n bli ett bra bedömningssystem.

Enligt både Grundskoleförordningen och Lpo-94 har lärare en skyldighet att vid önskemål eller annan anledning skriftligt informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov. Detta får dock inte vara av betygsliknande karaktär men ska ge en tydlig feedback på hur det går för eleven i skolan. I vår studie hänvisade lärarna till den individuella utvecklingsplanen och vad den skulle innebära vid bedömning av elever. Då flertalet lärare var positiva till denna IUP kan även vi se den som ett steg i rätt riktning för att få alla elever till att gå ut grundskolan med godkända betyg. Förhoppningarna verkar vara att med hjälp av IUP:n finna de elever som befinner sig i svårigheter tidigare.

Skolan som samhällelig institution är ett alltid lika aktuellt ämne. Just nu är det vårt betygssystem som debatteras i media. Till detta hör även de olika partiernas ambitioner och ståndpunkter. Flertalet av partierna vill se ett nytt betygssystem växa fram, men utifrån vår

undersökning är detta inte något som eftersträvas av lärare i de tidigare skolåren. Utifrån de svar vi fått i vår undersökning, förmodar vi att om ett nytt betygssystem ska få genomslagskraft i den svenska skolan bör den ha IUP som grund.

Vi frågar oss dock fortfarande var skillnaden mellan betyg och bedömning är? Är bedömning ett betyg utan bokstav? Vi tror att skillnaden är liten, för bedömningen ligger alltid som grund. Som nämnt tidigare ska en bedömning verka för att eleven ska känna tilltro till sin egen förmåga och utvecklas i sitt lärande. I en skriftlig bedömning som till exempel IUP, kan du till skillnad ifrån enbart ett betygsdokument, lättare försvara din syn på elevens kunskap.

5.2 Teorier

Utifrån Bourdieus teorier om kapitalvolym och habitus trodde vi att lärarnas uppfattningar kring betyg- och bedömning, i de två socioekonomiska områdena skulle skilja sig åt. Tvärtom fick vi liknande svar, ingen ville ha betyg i de tidigare skolåren, de var positiva till att införa ansträngnings och uppförande koder och flertalet var även positiva till IUP. Vi antog att habitusbegreppet skulle ha större inverkan på våra svenska resultat än vad de hade. Dock syns inte denna i skolan och i lärarnas syn på betyg och bedömning, vilket vi tror beror på lärarnas likvärdiga habitus. Vi är medvetna om att skillnaden i invånarnas habitus i de olika områdena finns men vi tror att den har en större inverkan på eleverna utifrån deras socioekonomiska hemförhållanden.

Till skillnad från den svenska undersökningen kan vi tycka att habitus spelade en större roll på OLPH. Då denna skola är en så integrerad del utav Glenview präglar invånarnas habitus även skolan och dess elever på ett tydligt sätt. Föräldrarna är de som först och främst habitus utbildar sina barn, och därför vet barnen i tidig ålder vad som krävs för att lyckas och att toleransen mot misslyckanden är låg. Dessa normer och koder som eleverna har med sig stämmer väl överens med skolan och lärarnas. Elevernas habitus är likvärdiga lärarnas på skolan och därmed har de samma syn och uppfattning kring livet.

Utifrån vår förundersökning på OLPH anser vi att deras Report Cards fungerar som en slags stötta. Här är det en slags stöd för eleverna att hela tiden sträva högre på den breda betygsskalan. Report Cards ses som en hjälp och ett stöd på vägen mot en bättre framtid. I det amerikanska tävlingssamhället tror vi att betygen även blir en bekräftelse på elevens förmåga att ligga steget före. Där är det accepterat att det finns både vinnare och förlorare. Till skillnad från Sverige där vi är så måna om det rättvisa samhället där alla ska gå över mållinjen

samtidigt. Till viss del fungerar skolan så även idag trots frammarschen av det elitistiska tänkandet. Vi tror att betyg till viss del kan fungera som en stötta för de elever där viljan och motivationen redan finns. Samtidigt är betyg som stötta både positivt som negativt. Positivt i den mening då alla elever även de svaga kan finna en inre motivation till att försöka få ett bra betyg på pränt. Det blir både visuellt och konkret när det står en bokstav på ett papper. Negativt är för de elever som lätt ger upp då de ser betyget som slutgiltigt och att det inte går att göra något åt.

Det här med bedömning verkar till skillnad från betyg vara viktigt i den svenska grundskolan. Att följa upp elever och ständigt kunna se den röda tråden i elevens utveckling är något som ligger i tiden. Utifrån detta blir det också lättare för lärare att sätta in extra stöd och resurser. Det stöd som byggs upp kring eleven kan utifrån Bruner ses som en byggnadsställning. Elevens stödstruktur byggs till en början gemensamt upp och när eleven sedan finner sin motivation kan den själv fortsätta sin kunskapsinhämtning. Vygotskij menar precis som Bruner att det är lärarens uppgift att fungera som ett stöd för elever så att de finner motivation. Trots Vygotskijs motstånd till betyg tror vi oss se ett samband mellan stöttabegreppet och betyg. Vi menar då att lärare som stöttor kan leda elever på vägen till att få godkända betyg. Vi tror även att med en skriftlig bedömning/ett betyg får elever reda på hur de ligger till utifrån målen. De vet därför när det är dags att lägga manken till eller om de är på samma nivå som tidigare. Därför kan betyg vara något att luta sig mot, det vill säga att elever vet vad som förväntas av dem och om de kämpar hårt kan de också uppnå bra betyg. Det kan även vara en stötta för läraren då bedömningen/betyget hjälper honom/henne i det dagliga arbetet var klassen befinner sig kunskapsmässigt.

5.3 Det måste vara roligt

Vad som framkom i svaren från de svenska lärarna utifrån OLPH sätt att arbeta med betyg och bedömning var att de uppskattade det men att de inte kunde tänka sig att arbeta på samma sätt, dock uppskattade de att arbetssättet var tydligt, lättöverskådligt och gav mycket underlag till utvecklingssamtal. Men precis som vi antog i vår hypotes ansåg lärarna att deras system var för traditionellt och tidskrävande. Endast en lärare av tio kunde tänka sig att arbeta med liknande medan de andra istället uttryckte farhågor över att lusten och glädjen skulle försvinna. Vi förstår det resonemang som den lärare som var positiv till betyg hade, då hon menar att den svenska skolan inte får lov att vara tråkig. Visst ska hänsyn tas till lust och glädje men elever måste lära sig att också ta itu med mindre roliga uppgifter. Detta tror vi

beror på att vi i Sverige på senare år har övergått från en traditionell till en lustfylld skola. Vi upplever att skolan därför tappat en plikt-känsla som skolan förr var noga med att inpränta i individen. Vi kan tycka det underligt att lärare idag som själva har upplevt plikt-känsla inte själva arbetar efter den. Anledningen till detta kan vara en rädsla, för att som lärare bli tråkig i sin undervisning och att elever då inte skulle eller vilja lära sig något.

5.4 Positiva till arbetssättet

Samtliga lärare tyckte dock att OLPH's arbetssätt med betyg och bedömning var tydligt och lättöverskådligt samt att det gav mycket underlag till utvecklingssamtalen. Samtidigt kunde de svenska lärarna se en stor fördel med att ha en bredare betygsskala, liknande den som OLPH använder, för att på det sättet få en mer rättvis bedömning. Likaså såg de fördelar med att arbeta nivågrupperat. Eftersom både OLPH och våra två svenska undersökningsskolor arbetar på detta sätt upplever vi att lärare tycker att det är ett bra arbetssätt. Fastän det inte ses som politiskt korrekt kan vi tycka att det är en väg att gå för att fånga upp alla elever, något som vi ser som en av skolans viktigaste uppgifter. När alla elever får den hjälp, det stöd och den utmaning de behöver för optimal inläring inom den proximala utvecklingszonen, först då, befinner de sig i en skola för alla.

De svenska lärarna fann sig även positiva till att arbeta med ansträngning och uppförande som en del av skolvardagen. Vad vi fann intressant var att de skulle vilja ha något att sätta emot då elever på olika sätt missköter sig i skolan. Idag, till skillnad från förr finns ingenting att ta till då elever skulle behöva mer än en tillsägelse.

De svenska lärarna i vår undersökning, anser vidare att dagens betyg kommer för sent och vill gärna ha det tidigare men inte så långt ner som i vad vi förr kallade lågstadiet. Förslag kom på att det skulle vara lagom kring årskurs fem. Utifrån betygsdebatten, läst litteratur samt de svar vi erhållit från vår svenska undersökningsgrupp kan vi förstå argumenten om att betygen kommer försent. Får eleven först betyg i årskurs åtta, kan det vara svårt för föräldrar att sätta in de åtgärder som behövs för att deras barn ska nå kunskapsmålen.

Intressant att tillägga är skillnaden i skolans status och allvar. Elever, föräldrar och lärare på OLPH verkar till skillnad från Sverige ta skolan och betygen mer på allvar. Vi upplever att en del elever och föräldrar först tar skolan i Sverige på allvar i årskurs åtta, då betygen kommer.

Samtidigt tror vi att det då är svårt att hitta motivationen, lusten och glädjen till att kämpa för ett bra betyg.

5.5 OLPH

Vad vi kan se utifrån våra resultat på OLPH är att de amerikanska lärarna inte tycker att deras arbete med betyg- och bedömning är tidskrävande. Vi tror att detta beror på vanan då deras sätt att arbeta är väldigt traditionellt. Vi förstår deras resonemang då de menar att de inte kan ställa sig kritiska till sitt betygssystem då de inte har erfarenheter från något annat. Vidare håller de objektiviteten och den procentuella skalan som en grund till varför de tycker deras betyg- och bedömningssystem är så rättvist som det kan bli. Uppfattningen från oss är att så länge eleverna presterar bra på prov och tester är deras system rättvist utifrån ett kunskapsperspektiv. Samtidigt kan vi tycka att lärarna lägger för stor vikt vid prov då elevers kunskaper kan ta sig andra uttryck. Då hänsyn inte tas till elevernas andra förmågor kan det vara svårt för de eleverna som av olika anledningar har svårigheter i skolan att få det betyg som de egentligen förtjänar. Ur denna synvinkel är deras betyg- och bedömningssystem inte så rättvist.

Vad vi funnit både intressant och förvånande är att lärarna på OLPH säger emot sig själva när de talar om ability grouping. De nämner att det är det bästa sättet att tillgodose alla elevers behov samtidigt som de menar att de inte får den personliga relationen till eleverna som de skulle vilja. Vidare uttrycker en del av lärarna att de arbetar efter samma kursplaner och att alla elever ska få samma kunskaper oavsett ability group. Samtidigt säger vissa lärare att de lägre grupperna inte får samma kunskaper som de högre. Därför tror vi att de inte täcker samma kursplaner i alla grupperna. Vi upplever att arbetssättet är bra men att det finns en risk att fastna och bli bekväm i det.

Vid våra genomförda elevobservationer upplevde vi både en spänning och en oro sett ur ett elevperspektiv angående betyg och bedömning. Eleverna verkade vara mer medvetna om sina kunskaper och förmågor och att de genom detta tog mer ansvar för sina studier. Detta fick oss att tänka på den tidigare nämnda plikt känslan. Eleverna fick tidigt lära sig att skolarbete är viktigt och att det är det som för dem framåt i livet. Vi tror att elevernas plikt- och ansvarskänsla kan bero deras habitus.

5.6 Kritik av den egna undersökningen

Resultatet hade kanske varit annorlunda om vi valt en annan amerikansk skola att genomföra vår undersökning på. Hade vi till exempel varit på en Public School hade vi förmodligen fått mer svar likvärdiga den svenska skolan. Men vår ambition var att hitta ett betyg- och bedömningssystem som var annorlunda vårt eget. Dock hade det varit intressant att jämföra likheter istället för skillnader.

Vad vi tror kan ha påverkat vårt resultat av den svenska undersökningen är definitionen av vad "tidigare år" egentligen innebär. Lärarna vi intervjuade i Sverige verkade tro att tidigare år enbart är från förskoleklass upp till år tre. Vi har uppfattningen att dagens lärare lever kvar i de gamla stadierna och indelningarna. I vår undersökning menar vi att de tidigare skolåren sträcker sig ända upp till år fem. Därför kan vi vända på vårt svar och säga att ja, svenska lärare kan tänka sig betyg i de tidigare skolåren.

5.7 Pedagogiska implikationer

Som blivande lärare ser vi det som en fördel att ha tagit del av både OLPH's och svenska lärares syn på betyg och bedömning. Detta har gett oss en utgångspunkt och en grundsyn då vi ska bedöma våra framtida elever. Som lärare är det viktigt att veta sin ståndpunkt och att alltid ha sin syn på bedömning i bakhuvudet.

Vi ser det även som en fördel att ha fått ta del av olika individuella utvecklingsplaner och hur dessa är uppbyggda. Denna inblick gav oss en visuell förståelse för hur de ska arbetas med.

5.8 Framtida forskning

Vi hade tyckt det varit intressant att forska vidare kring betyg i de tidigare skolåren utifrån ett föräldra- och elevperspektiv. Anser föräldrar att det finns ett behov av betyg i de tidigare skolåren? Vilken syn har de som föräldrar på betyg- och bedömning?

Vilken uppfattning har elever i de tidigare skolåren kring betyg- och bedömning? Vi tror att undersökningen inte hade gått att genomföra i år F-3 då eleverna är för unga att ta ställning till sitt eget lärande. Dock tror vi att elever i år 4 och uppåt är så pass mogna att de kan se sin inläring och sin tid i skolan som en väg mot en bättre framtid. De kan kanske även se betygen som en motivation och stöttning.

Vidare skulle vi tycka det vara intressant att om ett par år utvärdera hur den individuella utvecklingsplanen har fungerat i praktiken. Vi har precis som en del av lärarna redan antagit i vår undersökning, fått uppfattningen att det kommer att bli ännu ett dokument att fylla i. Har IUP:n blivit det framåtsyftande dokument som den är tänkt att vara? Fungerar den som en röd tråd genom elevers skolgång? Har det blivit mer pappersarbete och är den tidskrävande att arbeta med? Kanske hade vi då fått svaret på om IUP:n har utvecklats till ett framåtsyftande betyg- och bedömningssystem som morgondagens globala skola förmodligen kommer att kräva.

KÄLLFÖRTECKNING

Tidskrifter

Helsingborgs Dagblad, diverse inlägg 050910-051121.

Litteratur

Bjerstedt, Åke (1997). *Rapportens yttre dräkt: Några rekommendationer*. Studentlitteratur: Lund.

Bourdieu, Pierre (1995) *Praktiskt förnuft: Bidrag till en handlingsteori*. Daidalos AB: Göteborg.

Cameron, Lynne (2001). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge University press: Cambridge.

Egidius, Henry (2000). Istället för betyg. *Krut* 99, 38-41.

Emanuelsson, Ingemar (2000). Är det normalt att vara godkänd? *Krut* 99, 22-27.

Evenshaug, Oddbjörn & Hallen, Dag (2001). *Barn och ungdomspsykologi* (2:a uppl.). Studentlitteratur: Lund.

Jarrick, Arne & Josephson, Olle (1996). *Från tanke till text: En språkhandbok för uppsatsskrivande studenter* (2: a uppl.). Studentlitteratur: Lund.

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2001). *Examensarbetet i Lärarutbildningen: Undersökningsmetoder och språklig utformning* (3:dje uppl.). Kunskapsföretaget: Uppsala.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur: Lund.

Lindström, Lars & Lindberg, Viveca (Red.). (2005). *Pedagogisk bedömning: Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap*. HLS-förlag: Stockholm.

Marklund, Kari (Red.). (1990.) *Nationalencyklopedin: Ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av statens kulturråd* (2:a bandet) Bra böcker: Höganäs.

Melin, Lars & Moberg, Bodil & Schött, Kristina & Strand, Hans (1998). *Studentens skrivhandbok*. Liber AB: Stockholm.

Skolverket (2005). *Bedömning och betygssättning. Kommentarer med frågor och svar*. Stockholm.

Trost, Jan (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur: Lund.

Trost, Jan (2001). *Enkätboken* (2: a uppl.). Studentlitteratur: Lund.

Törnvall, Maj (2001). *Uppfattningar och upplevelser av bedömning i grundskolan*. Malmö Högskola.

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket: Västerås.

Internet

www.centern.se

www.dn.se

www.folkpartiet.se

www.kristdemokraterna.se

www.moderaterna.se

www.mp.se

www.regeringen.se

www.sap.se

www.vansterpartiet.se

BILAGOR

Intervjuguide, amerikanska lärare

Bilaga 1

Intervjuguide, svenska lärare

Bilaga 2